

p. cardan : k. καστοριάδης

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ
ΤΟΜΕΑΣ ΦΙΛΟΣΦΡΑΓΧΗΣ
ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΟ ΕΡΕΥΝΩΝ ΛΕΓΟΥΝΤΗΣ ΑΛΚΑΘΗΓΗΤΗΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ
ΠΑΣΟΦΙΑΣ ΠΕΤΣΙΟΣ

**ΤΟ
επαναστατικό κίνημα
στο
συγχρονο καπιταλισμό**

**προλογος
μεταφραση**

a. στίνα

πραξη

E.Y.D πλς Κ.τ.Π
ΙΩΑΝΝΙΝΑ 2008

Τό έπαναστατικό κίνημα στό σύγχρονο καπιταλισμό

ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΟ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΗΣ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΟΥ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ
ΔΙΕΓΘΩΝΤΗΣ: ΑΝ.Ι.ΑΡΧΙΤΗΤΗΣ ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΦΙΛΟΣΦΙΑΣ
ΤΟΜΕΑΣ ΦΙΛΟΣΦΙΑΣ
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΟΥ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ
ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ: ΑΝ.Ι.ΑΡΧΙΤΗΤΗΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ Θ. ΠΕΤΣΙΟΣ

PAUL GARDAN



**Τὸ ἐπαναστατικὸ κίνημα
στὸ σύγχρονο καπιταλισμὸ**

ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΟ ΕΡΕΥΝΩΝ ΚΑΙ ΑΝΝΙΝΩΝ
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΝΕΟΕΛΛΗΝΩΝ
ΔΙΕΤΟΥΝΤΗΣ: ΑΝ.ΚΑΘΕΓΗΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑΣ
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΝΕΟΕΛΛΗΝΩΝ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑΣ
ΦΙΛΟΣΟΦΙΑΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ Θ. ΠΕΤΣΙΟΣ

**πρόλογος μετάφραση:
Α. ΣΤΙΝΑ**

**έκδόσεις «πράξη»
'Αθήνα 1972**

E.Y.D πλς Κ.τ.Π
ΙΩΑΝΝΙΝΑ 2008

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Η μελέτη αύτή τοῦ Π. Καρντάν, ἔχει δημοσιευτεῖ στὰ ύπ., ἀρ. 31, 32, 33 τεύχη τοῦ «Σοσιαλισμοῦ Μπαριμπαρί», ἀπὸ τὸν Φεβρουάριο τοῦ 1961 ἕως τὸν Φεβρουάριο 1962. Τὸ ἀντικείμενο τῆς μελέτης, εἶναι ἡ σύγχρονη καπιταλιστικὴ κοινωνία. "Εξη χρόνια κατόπι ξεσπάει ἡ γαλλικὴ ἐπανάσταση τοῦ Μάη 1968. Εἶναι ἡ πρώτη ἐπανάσταση σὲ μιὰ σύγχρονη καπιταλιστικὴ κοινωνία, σ' αὐτὴν δηλ. τὴν κοινωνία ποὺ εἶναι τὸ ἀντικείμενο αὐτῆς τῆς μελέτης τοῦ Καρντάν. "Έχουμε ἔτοι μία πρώτη πολύτιμη ιστορικὴ ἐμπειρία γιὰ νὰ ἐλέγξουμε ἀν εἶναι ἡ δὲν εἶναι δρθὲς οἱ ιδέες ποὺ ἐκθέτει στὴ μελέτη του ὁ Καρντάν, δρθὲς μὲ τὴν ἔννοια ἀν αὐτές βοηθοῦν τὶς μάζες καὶ τοὺς ἀγωνιστὲς νὰ γνωρίσουν τὸ κοινωνικὸ θέση φος πάνω στὸ ὅποιο δίνονται σήμερα οἱ μάζες.

▲

Πρὶν ἀπὸ τὸν Μάη τοῦ 1968, ἡ γενικὴ ἐντύπωση ἦταν, ὅτι ὁ γαλλικὸς λαός, ἔχει περιπέσει σὲ μιὰ μακάρια νάρκη καὶ ὅτι μόνον συγκλονιστικὰ γεγονότα, ἔξω ἀπὸ τὰ σύνορα τῆς Γαλλίας, θὰ μποροῦσαν ἴσως νὰ ἀφυπνίσουν τὸ πολιτικὸ του ἐνδιαφέρον καὶ τὴ δραστηριότητά του. Καὶ ξαφνικὰ τὸν Μάη αὐτὴ ἡ νάρκη με-

τατρέπεται σὲ ἔναν τρομακτικὸν τυφώνα ποὺ ἀνασκάπτει ὄλόκληρο τὸ κοινωνικὸν ἔδαφος τῆς χώρας καὶ σαρώνει τὰ πάντα στὸ διάθατον. Τὸ καθεστῶτον συγκλονίζεται ἀπὸ τὰ θεμέλιά του. Ἡ ὁρμὴ τῆς ἐξεγερμένης νεολαίας κονιορτοποιεῖ ἀπὸ τὶς πρῶτες κι' ὅλας μέρες τὴν ἀστυνομία. Οἱ μάζες κυριαρχοῦνται στοὺς δρόμους. Κι' αὐτὲς οἱ μάζες ἀποτελοῦνται σχεδὸν ἀποκλειστικὰ ἀπὸ φοιτητές, μαθητὲς τῶν λυκείων καὶ νέους ἐργάτες. Ἡ γενικὴ ἀπεργία, δείχνει γιὰ μία φορὰ ἀκόμα, τὴν φοβερὴ δύναμη ποὺ διαθέτουν οἱ ἐργάτες. Ὁ κρατικὸς μπχανισμὸς παραλύει. Τὰ Πανεπιστήμια, τὰ Λύκεια, τὰ ἐργοστάσια τὰ διάφορα ίδρυματα καταλαμβάνονται ἀπὸ τὶς ἐπαναστατημένες μάζες. Οἱ ἀγρότες, ἡ ἀγροτικὴ δηλαδὴ νεολαία μπλοκάρει μὲ τὰ τρακτέρ τοὺς δρόμους. Οἱ κόκκινες καὶ οἱ μαύρες σημαίες τῆς ἐπαναστασοῦς βγαίνουν ἀπὸ τὴν ναφθαλίνη. Ὁ ἀθάνατος ὅμνος τῆς Διεθνοῦς ἀντηχεῖ στοὰς δρόμους. Ἡ Γαλλία ζαναζεῖ τὶς μεγάλες μέρες τοῦ 1792-93, τοῦ 1848, τοῦ 1871. «Ο τεράστιος δυναμισμὸς τῆς κοινωνίας, συμπεπιεσμένος καὶ φιμωμένος ἀπὸ τὸν γραφειοκρατισμὸν, ἐκρήγνυνται. Οἱ ιδέες οἱ πιὸ τολμηρὲς προωθοῦνται, συζητοῦνται, ἐφαρμόζονται. Ἡ γλώσσα περιορισμένη καὶ δεμένη ἀπὸ τὴν γραφειοκρατικὴν ρουτίνα, λύνεται, δρίσκει λέξεις νὰ ἐκφραστεῖ, φωτοβολεῖ ζανανοιωμένη. Μεγαλοφυῆ ἀποτελεσματικὰ συνθήματα, ἀναβλύζουν μέσα ἀπὸ τὸ ἀνώνυμο πλῆθος. Καθηγητὲς τοῦ Πανεπιστημίου καὶ διευθυντὲς Λυκείων, ἐκφράζουν τὴν ἔκπληξή τους γιὰ τὴν εὔφυΐα τῶν μαθητῶν τους καὶ γιὰ τὴν ἀποκάλυψη τοῦ παράλογου καὶ ἀνωφελοῦς ἐκείνου ποὺ τοὺς ἐδίδασκαν. Σὲ μερικὲς μέρες νέοι εἰκοσι χρονῶν, ἀποκτοῦν μιὰ κατανόηση καὶ μιὰ πολιτικὴ φρόνηση ποὺ τίμιοι ἐπαναστάτες δὲν ἔχουν ἀκόμα ἀποκτήσει. Ὕστερα ἀπὸ τριάντα χρόνια στὸ κίνημα... ἐμφανίζονται ἀρχηγοὶ τῶν ὅποιων ἡ ὄξυδέρκεια καὶ ἡ ἰκανότητα δὲν εἶναι καθόλου κατότερες ἀπ' αὐτὸν τῶν παλιῶν ἀρχηγῶν καὶ οἱ ὅποιοι ἐγκαθιστοῦν μία νέα σχέση μὲ τὴν μάζα. Δίχως νὰ παραιτηθοῦν ἀπὸ τὴν προσωπικότητά τους καὶ τὴν εὐθύνη τους εἶναι ὅχι μεγαλοφυεῖς ἀρχηγοί, ἀλλὰ ἐκφραστοὶ καὶ ζύμη τῆς συλλογικότητας» (Καρντάν). Ξέρουμε τὴν κατάληξη αὐτῶν τῶν πρώτων ἐπαναστατικῶν ἐξορμήσεων μέσα σὲ μία

σύγχρονη καπιταλιστική κοινωνία. Τὸ κομμουνιστικὸ κόμμα κατώρθωσε νὰ ἐκπληρώσει τὴν ἀποστολὴν του: νὰ ἀποκαταστήσει τὴν «τάξην» καὶ νὰ σώσει τὴν ἐκμεταλλευτικὴν κοινωνία.

ΕΙΔΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΚΑΙ ΚΑΙΝΟΤΟΜΟΥ ΦΙΛΟΣΦΟΡΟΥ ΠΕΤΣΙΟΣ

Ἡ σύγχρονη καταναλωτικὴ κοινωνία, εἶναι μία κοινωνία ποὺ παράγει δγκους ἄγαθῶν καὶ ποὺ παρέχει καὶ τὰ μέσα γιὰ τὴν κατανάλωσή τους. Οἰκονομικὲς ἀνάγκες τέτοιες ποὺ νὰ προκαλέσουν μιὰ ἐπανάσταση σ' αὐτὲς τὶς κοινωνίες δὲν ὑπάρχουν. Τὶ εἶναι λοιπὸν ἡ ἐπανάσταση τοῦ Μάη 1968; Ποιὰ βαθύτερη αἰτία τὴν προκάλεσε; Καὶ αὐτὸ ποὺ τὴν προκάλεσε εἶναι δυνατὸ νὰ ὑπερνικηθεῖ μέσα στὰ πλαίσια τῆς ἐκμεταλλευτικῆς κοινωνίας, ὥ- πως ἔχουν ὑπερνικηθεῖ «ἀντιφάσεις» ποὺ τὶς θεωρούσαμε συνυ- φασμένες μὲ τὸ κοινωνικὸ σύστημα; Παράγονται καὶ πῶς πα- ράγονται οἱ δροὶ γιὰ μιὰ σοσιαλιστικὴ ἐπανάσταση μέσα σ' αὐτὲς τὶς κοινωνίες; Πῶς διαμορφώνεται ἡ σοσιαλιστικὴ συνείδηση στὶς μάζες, δην δὲν ὑπάρχουν καταπιεστικὲς οἰκονομικὲς ἀνάγκες; Πῶς ἡ γαλήνη καὶ ἡ ἡρεμία μετατρέπονται ἀπότομα σὲ θύελλες καὶ καταιγίδες; Ποιὸς εἶναι ὁ ειδικὸς ρόλος μέσα στὸ γενικότερο κίνημα μιᾶς ὁμάδας μὲ καθαρὲς ιδέες καὶ μὲ τόλμη;

Στὴ μελέτη τοῦ Καρντάν θὰ βροῦμε καὶ τὴν ἀπάντηση σ' αὐ- τὰ καὶ τὴν ἐξήγηση γιὰ ὅ,τι ἔγινε καὶ γιὰ ὅ,τι δὲν ἔγινε τὸν Μάη τοῦ 68. Κι' ἀκόμα ἡ ὁμάδα ἡ πιὸ δραστήρια καὶ ἡ πιὸ φωτισμένη, αὐτὴ ποὺ ἔσπασε τὸ σύρτη στὸ φράγμα ποὺ συγκρατοῦσε τὸ χείμαρο καὶ ποὺ σ' ὅλη τὴ διάρκεια τῆς πάλης βρίσκονταν παντοῦ καὶ στὸν πρώτην γραμμή, ἦταν ἡ ὁμάδα ποὺ εἶχε διαπαιδαγωγηθεῖ μ' αὐτὲς τὶς ιδέες, κι' αὐτὲς οἱ ιδέες τὴν ἔκαναν ἱκανὴ καὶ τὴν προετοίμασαν γιαυτὸ τῆς τὸ ρόλο.

Ἡ ἐπανάσταση τοῦ Μάη, ἔχει δοκιμάσει, ἔχει ἐλέγξει καὶ ἔ- χει ἀποδείξει τὴν ὄρθότητα καὶ τὴν ἐπιστημονικὴν βασιμότητα τοῦ θεωρητικοῦ ἔργου τοῦ Π. Καρντάν. Εἶναι ὅ,τι καλύτερο καὶ ὅ,τι πολυτιμώτερο μπόρεσε νὰ δώσει ἡ ἐπαναστατικὴ σκέψη στὸ κίνη- μα τῶν μαζῶν γιὰ τὴ χειραφέτησή τους. Εἶναι ὅ,τι ἔλειπε καὶ ὅ,τι χρειάζονταν.

"Ο,τι συνήθως περιέχεται σε έναν πρόλογο, μία περίληφη, μιὰ ἐπισήμανση δρισμένων θεμάτων, γίνεται ἀπὸ τὸν ίδιο τὸν συγγραφέα στὸ προεισαγωγικό του σπιμείωμα καὶ φυσικὰ γίνεται καλύτερα ἀπὸ όποιονδήποτε ἄλλον. Δὲν μένει σὲ μένα ἄλλο, παρὰ νὰ συστήσω μ' ὅλη μου τὴν ψυχὴ στοὺς νέους ἐργάτες καὶ στοὺς φοιτητὲς νὰ μελετήσουν μὲ προσοχὴ τὶς ιδέες ποὺ ἐκτίθενται σ' αὐτὸ τὸ κείμενο.

▲

*ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ
ΤΟΜΕΑΣ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑΣ
ΝΟΕΜΑΝΗ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ ΚΑΡΝΤΑΝΟΥ
ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΑΙΓΑΙΟΥ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΗΣ
ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΗΣ ΑΙΓΑΙΟΥ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΗΣ ΑΙΓΑΙΟΥ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΗΣ*

'Η προσπάθεια τοῦ Π. Καρντάν, στὸν ἐπεξεργασία αὐτῶν τῶν ιδεῶν ἔχει μιὰ ιστορία καὶ ἡ ιστορία αὐτὴν ἔχει μία γενικώτερη σημασία. Πρέπει νὰ μεταφερθοῦμε ἀρκετὰ χρόνια πίσω.

"Όλοι οἱ ἐπαναστάτες σταθερὰ πίστευαν ὅτι ὁ πόλεμος θὰ προκαλοῦσε τὴν ἐπανάσταση καὶ ὅτι ἡ νικηφόρα ἐπανάσταση θὰ δύπογονος στὴν ἀνατροπὴ τῆς γραφειοκρατίας στὸν ΕΣΣΔ καὶ στὸν ἀναγέννηση τῆς σοβιετικῆς δημοκρατίας σὲ μία νέα πολὺ ύψηλότερη οἰκονομικὴ καὶ ἐκπολιτιστικὴ βάση ἀπ' αὐτὴν τοῦ 1918. 'Ο δεύτερος ὅμως παγκόσμιος πόλεμος ἔληξε καὶ ἡ ἐπανάσταση μὲ τὴν ἔννοια τῆς «βίαιης εἰσβολῆς τῶν μαζῶν στὸ χῶρο ποὺ ρυθμίζονται τὰ πεπρωμένα τους» πουθενὰ στὸν κόσμο δὲν ἔκανε τὴν ἐμφάνισή της. Οἱ μάζες καὶ οἱ στρατευμένες καὶ οἱ ἀστράτευτες ἔμειναν καὶ κατὰ τὸν πόλεμο καὶ μετὰ ἀπ' αὐτὸν προσκολλημένες στὶς κυβερνήσεις καὶ στὰ κόμματα μὲ τὶς αὐταπάτες τους καὶ μὲ τὴν ἐλπίδα ὅτι θὰ ἐκπληρωθοῦν οἱ ύποσχέσεις ποὺ μὲ τόση ἀπλοχεριὰ τοὺς είχαν δώσει οἱ κυβερνῆτες τους καὶ οἱ ἀρχηγοί τους. Δὲν θὰ περιμένουν πολὺ φυσικὰ γιὰ νὰ ἀποκαλυφτεῖ ἡ ἀπάτη τῶν ύποσχέσεων. Μὲ χαμένες τὶς ἐλπίδες καὶ μὲ βαθειὰ κλονισμένη τὴν πίστη τους στὰ πάντα καὶ πρὸπαντὸς στὸν ἑαυτό τους καὶ στὴν ἀποτελεσματικότητα τῆς συλλογικῆς πάλης, λύνουν τοὺς ζυγοὺς καὶ ἄτομα τώρα προσπαθοῦν νὰ προσαρμοστοῦν νὰ βολευτοῦν καὶ νὰ λύσουν τὸ ἀτομικό τους ζήτημα. Κι' ὁ καπιταλισμὸς τοὺς παρέχει τὴν δυνατότητα. Τὸ κίνημα τοῦ ἐπαναστατικοῦ προλεταριάτου γιὰ τὴν χειραφέτησή του, αὐτὸ τὸ πιὸ φοβερὸ κίνημα τῆς ιστορίας καταρρέει, ἀποσυντίθεται, διαλύεται. Μαζὶ μ' αὐτὸ ἐξα-

φανίζονται άπό τή σκηνή και οι μεγάλες και ύψηλές ιδέες, αύτες που συνήρπαζαν, που συγκινοῦσαν, που ένθουσίαζαν, π' εδιναν έλπιδες για ένα καλύτερο και φωτεινότερο μέλλον. Τὸ σοσιαλιστικὸ ιδεῶδες καταποντίζεται στὸ βοῦρκο. Οἱ ἀγῶνες τῆς τάξης, ἡ παράδοση τοῦ κινήματος, ἡ ταξικὴ γλῶσσα τὰ πάντα ἔχουν περιπέσει στὴ λήθη.

Τὸν χῶρο ποὺ ἔχουν ἐγκαταλείψει οἱ μάζες, θὰ τὸν καταλάβουν ἐξ ὅλοκλήρου οἱ δυὸ ύπερδυνάμεις, ποὺ πάνοπλες ἀνταγωνίζονται μεταξύ τους γιὰ τὴν ἡγεμονία τοῦ κόσμου. Ἀντὶς τὴ σωτήρια ἐπανάσταση, ἡ ἀπειλὴ τοῦ πολέμου προβάλλει στὸν δρίζοντα πρὶν ἄκομα ἐπουλωθοῦν οἱ πληγὲς τῆς φρικτὰ παραμορφωμένης ἀνθρωπότητας. Αὐτὴ εἶναι ἡ ἀντικειμενικὴ λογικὴ τῆς ἐποχῆς μας. Οἱ περίοδοι τῆς «εἰρήνης» δὲν εἶναι παρὰ προσωρινὰ διαλείμματα εἴτε γιὰ τὸν πόλεμο εἴτε γιὰ τὴν ἐπανάσταση.

Ο φόβος, τὸ ἄγχος καὶ ἡ ἀδιαφορία βασιλεύουν στὶς διαλυμένες γραμμές τῶν μαζῶν. Καὶ στοὺς πολιτικούς κλπ. «έκφραστές» τους, ἡ ἀπάτη, ὁ δόλος, ἡ κομπίνα, ἡ δουλοπρέπεια, ἡ ἡλιθιότητα.

Καὶ μέσα ἀπὸ τὰ ἔρείπια ἀναδύεται καὶ συγκροτεῖται μία καπιταλιστικὴ κοινωνία πολὺ διαφορετικὴ ἀπ' αὐτὴν ποὺ ἀνατέμνει ὁ Μάρξ στὸ Κεφάλαιο. Δημιουργεῖται μιὰ κατάσταση ποὺ κανεὶς δὲν τὴν εἶχε προβλέψει καὶ κανεὶς δὲν μποροῦσε νὰ τὴν εἶχε προβλέψει. Δὲν ύπάρχει τίποτε τὸ προηγούμενο στὴν ίστορία τοῦ κινήματος μας ποὺ νὰ μπορεῖ ἔστω καὶ κατὰ προσέγγιση νὰ συγκριθεῖ μὲ δ.τι γνωρίσαμε καὶ μὲ δ.τι ζήσαμε γιὰ πολλὰ χρόνια μετὰ τὸ 1945-46. Τὰ δργανα ποὺ ἀπὸ παλιὰ διαθέταμε καὶ ποὺ χρησιμοποιούσαμε γιὰ τὴν ἐκτίμηση καὶ τὴ διάγνωση τῶν καταστάσεων δὲν ἔταν ίκανα νὰ μᾶς ποῦν τίποτε ἢ πιὸ σωστὰ ἐκεῖνο ποὺ μᾶς λέγαν ἔταν νὰ βάλουμε σταυρὸ στὴν ύπόθεση τοῦ σοσιαλισμοῦ ἢ νὰ μιλάμε γιὰ σοσιαλισμὸ δίνοντας σ' αὐτὸν ἐντελῶς διαφορετικὸ περιεχόμενο. Νὰ κάνουμε δπλ. δ.τι κάνουν οἱ τροτοκιστές. Νὰ ξεχωρίσουμε τὸ σοσιαλισμὸ ἀπὸ τὴ χειραφέτηση καὶ τὴν ἔξουσία τῶν λαϊκῶν μαζῶν.

Υπῆρχαν βέβαια μικρὲς ὄμαδες ἔξω ἀπὸ τοὺς τροτοκιστὲς ποὺ ύπεράσπιζαν μὲ θάρρος τὴν ύπόθεση τῶν μαζῶν, ἀλλὰ τὸ

γεγονός ποὺ λίγο-πολὺ ὅλες διατηροῦσαν στὴ θεωρία δεσμοὺς μὲ τὴν παράδοση, τὶς ἔκανε ἀνίκανες γιὰ μιὰ βαθύτερη κριτική. Τέτοια ἦταν ἡ κατάσταση ὅταν τὸ 1948, ὕστερα ἀπὸ μία πάλη στοὺς κόλπους τοῦ τροτσκιστικοῦ κόμματος τῆς Γαλλίας, ἀποσπᾶται ἀπ’ αὐτὸ σὰν δργάνωση καὶ ἀπὸ τὸν τροτσκισμὸ σὰν θεωρία ἔνας ἀριθμὸς ἀγωνιστῶν ποὺ γρήγορα συγκροτεῖται σὲ πολιτικὴ ὄμάδα καὶ ἐκδίδει τὸ περιοδικό «Σοσιαλίσμου Μπαρμπαρί». Ἐγκέφαλος καὶ ψυχὴ καὶ τῆς ὄμάδας καὶ τοῦ περιοδικοῦ ἦταν ὁ Π. Καρντάν. Τὸ περιοδικό διέκοψε τὴν ἐκδοσή του τὸ καλοκαίρι τοῦ 1965 ὕστερα ἀπὸ 17 χρόνια ζωῆς. «Ἐδωσε στὸ κίνημα ὅτι κανένα ἄλλο ἔντυπο καὶ καμιὰ ἄλλη ὄμάδα δὲν μπόρεσαν νὰ δώσουν. Ο σοσιαλισμὸς ἦταν γιαυτὸν ἡ χειραφέτηση τῶν ἐργαζομένων, ἡ διεύθυνση τῆς κοινωνίας, τῆς παραγωγῆς της καὶ τῆς οἰκονομίας της ἀπὸ τὶς ἐργαζόμενες μάζες. Αὐτὸς ὁ σοσιαλισμὸς δὲν μποροῦσε νὰ πραγματοποιηθεῖ παρὰ ἀπὸ τὶς ἴδιες τὶς μάζες. Καὶ ἡ ἀνατροπὴ τοῦ καπιταλισμοῦ καὶ ἡ οἰκοδόμηση τοῦ σοσιαλισμοῦ εἶναι ἔργο τῆς αὐτόνομης καὶ συνειδητῆς δράσης τῶν ἐργαζόμενων. Διεκρύψτε παντοῦ καὶ πάντα μ' ὅλα τὰ μέσα καὶ μ' ὅλη της τὴ δύναμη αὐτὲς τὶς ἀρχές. Άλλὰ δὲν περιορίστηκε σ' αὐτές. Τὸ σημαντικότερο ἔργο τῆς ὄμάδας καὶ τοῦ περιοδικοῦ καὶ ποὺ στὸ μεγαλύτερο μέρος του ἀνήκει στὸν Καρντάν, εἶναι ἡ ἀνάλυση τῆς ουγκρόνου καταναλωτικῆς κοινωνίας, ἡ ἀποκάλυψη τῆς βασικῆς της ἀντίφασης, ἀντίφασης ποὺ ἡ ὑπερνίκηση της δὲν εἶναι δυνατὴ μέσα στὰ πλαίσια τῆς ἐκμεταλλευτικῆς κοινωνίας, ἡ ἀνακάλυψη καὶ ἡ ἐπισήμανση τῶν ἐκρηκτικῶν ύλῶν καὶ τῶν ἐπαναστατικῶν δυνατοτήτων ποὺ περιέχονται σ' αὐτὴν κλπ. Αὐτὴ ὅλη ἡ ἐργασία σ' ὅλα αὐτὰ τὰ χρόνια, ἡ ἀπόρριψη τῶν ὅπλων ποὺ ἦταν ἡ θεωρούνταν πῶς ἦταν ὅπλα τῆς ἐργατικῆς τάξης ἀλλὰ ποὺ σήμερα ὑπηρετοῦν μόνον τὴν γραφειοκρατία, ἡ σφυρηλάτηση νέων, γίνονταν σὲ μιὰ κατάσταση ὅπως αὐτὴ ποὺ περιγράφομε παραπάνω, μὲ γλίσχρα οἰκονομικὰ καὶ τεχνικὰ μέσα καὶ μὲ ἀνυπέρβλητες σχεδόν δυσκολίες στὴν κυκλοφορία τοῦ περιοδικοῦ δυσκολίες τού δημιουργοῦσαν τὸ μπούκοτάζ, καὶ ἡ συνωμοσία τῆς σιωπῆς.

Καὶ μέσα στὴν ἴδια τὴν ὄμάδα ὁ Καρντάν ἔπρεπε κατὰ περι-

όδους νὰ άντιμετωπίζει διαφωνίες ποὺ κατέληγαν σὲ διασπάσεις και λιποταξίες. Χρειάζονταν πολλὴ πίστη, πολλὴ ἀντοχὴ και πολλὴ ἐμπιστοσύνη και πεποιθηση στὸν ἑαυτό του, γιὰ νὰ συνεχίζει μέσα σ' αὐτές τὶς συνθῆκες, αὐτὸ ποὺ πίστευε και ποὺ εἶναι ἀπαραίτητο γιὰ τὸ ἀπελευθερωτικὸ κίνημα τῶν ἔργαζομένων.

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ
ΤΟΜΕΑΣ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑΣ
ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΗΣ ΚΑΙ ΘΕΡΗΣΗΣ ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑΣ
ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΗΣ ΚΑΙ ΘΕΡΗΣΗΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΠΕΤΣΙΔΗΣ

▲

Λίγες λέξεις, εἶναι Ἰωάννης ἀπαραίτητες γιὰ τὸ πολιτικὸ και ἀγωνιστικὸ παρελθὸν τοῦ συγγραφέα. 'Ο Π. Καρντάν δὲν εἶναι μόνο, τὸ ἀναμφισβήτητα πιὸ φωτεινὸ μυαλὸ μέσα στὸ σύγχρονο προδευτικὸ κίνημα, ἀλλὰ και ἕνας ἀγωνιστὴς τοῦ ὅποιου ἡ πίστη ἡ ἀφοσίωση και ἡ ἀντοχὴ ἔχουν δοκίμαστεί μέσα στὶς πιὸ δύσκολες και στὶς πιὸ γεμάτες κινδύνους συνθῆκες. Πρόκειται γιὰ τὶς συνθῆκες τοῦ πολέμου και τῆς κατοχῆς. "Ἐπρεπε νὰ ύπερασπίσει μιὰ διεθνιστικὴ πολιτικὴ ἐναντίον ἐνὸς τρομακτικὰ ἀντιθέτου ρεύματος. "Ἐπρεπε νὰ ἀναπτύξει μιὰ πρακτικὴ δραστηριότητα μέσα σὲ κατάσταση ποὺ ὁ θάνατος ἐνήδρευε σὲ κάθε του βῆμα. Δὲν ἤταν ἀρκετὴ ἡ πίστη και ἡ θέληση. "Ἐπρεπε νὰ ἔχεις ψυχή, νὰ περιφρονεῖς τὸν κίνδυνο, νὰ ἔχεις ἀποφασίσει νὰ πεθάνεις. Δίπλα σου ἔβλεπες νὰ πέφτουν οἱ συναγωνιστές σου εἴτε ἀπὸ τὶς σφαίρες τῶν ἐκτελεστικῶν ἀποσπασμάτων τῶν ἀρχῶν κατοχῆς, εἴτε ἀπὸ τὸ πιστόλι, τὸ μαχαίρι ἢ τὸ ρόπαλο τῶν σταλινικῶν. 'Ο Π. Καρντάν ἔδειξε μέσα σ' αὐτές τὶς ἐφιαλτικὲς συνθῆκες ὅτι ἐκτὸς ἀπὸ μυαλὸ ἔχει και ψυχή.

▲

'Η «πράξη» ἔχει ἀναλάβει μὲ τὴ συγκατάθεση και τὴν ἄδεια τοῦ συγγραφέα νὰ ἐκδόσει ὀλόκληρο τὸ ἔργο του στὴν 'Ελλάδα. Εἶναι ἡ καλύτερη ἐκλογὴ ποὺ ἔχει κάνει. "Ιωάννης εἶναι ἐνωρίς ἀ-

κόμα γιὰ νὰ ἐκτιμηθεὶ ἡ ἀξία αὐτοῦ ποὺ προσφέρουν στὸ ἀναγνωστικὸ κοινὸ τῆς χώρας. Ἀλλὰ δὲν πρέπει νὰ ὑπάρχει ἀμφιβολία, ὅτι ὅσο περισσότερο θὰ γίνεται γνωστό, τόσο περισσότερο θὰ ἀναγνωρίζεται, θὰ ἐκτιμᾶται καὶ θὰ βαραίνει ἡ ἀξία του.

A. ΣΤΙΝΑΣ

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ
ΤΟΜΕΑΣ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑΣ
ΔΙΕΓΘΩΝΤΗΣ: ΑΝ.ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑΣ
ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΟ ΕΡΕΥΝΩΝ ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑΣ
ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ: ΑΝ.ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑΣ